

Till

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan dnr U2007/28

Sammanfattning

Lärarförbundet har fått tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*.

Lärarförbundet ser positivt på förslagen om en klar struktur och ökad tydlighet i kursplanerna. Lärarförbundet konstaterar dock att det är av yttersta vikt att professionens ansvar för elevernas kunskapsutveckling inte inskränks och försvåras av förslag som motverkar just det. Något som Lärarförbundet är mycket tveksamt till är fokuseringen på att renodla ämnesbegreppet. Många elever är beroende av helhet och sammanhang för sin förståelse och Lärarförbundet befärar att en traditionell ämnesindelning genom hela grundskolan kan hämma deras kunskapsutveckling.

Lärarförbundet delar utredarens historiska beskrivning om varför dagens målssystem inte fungerat fullt ut. Däremot är Lärarförbundet mer tveksamt till de åtgärder som föreslås för att rätta till problemen. Om svårigheterna att följa styrdokumentet beror på brister i implementering, brister i samstämmighet i information från regering och Skolverket, samt frånvaro av kommentarmaterial borde lösningen vara att råda bot på detta. Istället lägger utredaren tyngdpunkten i sina förslag på utformningen av själva styrdokumentet. Detta innebär att vi kan hamna i samma situation igen.

Kunskapssyn

Den senaste läroplanen (Lpo94) och dess förarbeten är tydliga i sina ambitioner att lansera en kunskapssyn som uppmuntrar ett kritiskt tänkande och ett reflekterande förhållningssätt till kunskaper och tar avstånd från det enkelt mätbara. Att äga en kritisk förmåga är att ha tillit till den egna erfarenheten, att kunna reflektera över innebörd och mening och att kunna byta perspektiv och se saker ur en annan synvinkel.

Kunskap kan inte ses som någonting statiskt och för alltid givet. Lärarförbundet menar att det eleverna lär sig i skolan ska bädda för en fördjupad kunskapsutveckling som gör dem redo att bidra till samhällsutvecklingen i en föränderlig framtid. Ett demokratiskt kunskapssamhälle måste erkänna och ta tillvara olika former av kunskap. För skolans del innebär det ett mångfacetterat sätt att se på lärandet. Skolan måste utgå från en bred och dynamisk kunskaps-

syn så att utbildningsmiljön stimulerar alla sinnen och olika former av kunskap befruktar varandra.

Ytterligare en utgångspunkt för lärarna är elevens sociala utveckling. Detta återspeglas i läroplanens kunskapssyn som grundas i insikten att kunskap alltid skapas i ett socialt sammanhang och ständigt förändras.

I ett samhälle som förändras så oerhört fort som dagens, riskerar vi att få en översyn av läroplan och kursplaner som något årligen återkommande, framför allt om kursplanerna föreskriver ett alltför detaljerat innehåll. Det vi ser som kunskap i dagens Sverige kanske inte har eller kommer att ha samma värde någon annanstans eller i någon annan tid.

Samlat dokument

Förslaget att läroplan, kursplaner och grund för bedömning ska samlas i ett dokument ser vi positivt på. Lärarförbundet välkomnar förslagen om ökad tydlighet i struktur och begreppsanvändning. Utredaren betonar samtidigt vikten av att frihet och ansvar ges till läraren att tillsammans med sina elever planera undervisningen. Detta vill Lärarförbundet understryka särskilt. Det är oerhört viktigt att finna balansen mellan lärarnas möjligheter att lägga upp undervisningen med hänsyn tagen till olika elevers mognadsnivå och en starkare styrning i syfte att stärka likvärdigheten. Det gäller särskilt grundskolans tidigare år och den oförutsägbarhet som gäller dessa elevers utveckling.

Utredaren föreslår att endast en typ av mål skall finnas i kursplanerna. Förbundet ser positivt på att målen ska ange de kunskaper som undervisningen ska inriktas mot. De är därmed närmast att jämföra med dagens strävansmål och begränsar därför inte elevernas kunskapsutveckling.

Kursplanerna föreslås förutom syfte, mål för undervisningen och grund för bedömning även innehålla ett huvudsakligt innehåll. Äldre kursplaner har i detalj föreskrivit vad undervisningen ska innehålla varför Lärarförbundet ser positivt på de tillämpningsexempel i ämnena bild, matematik och historia som finns i betänkandet. Genom att ta del av dessa exempel blir begreppet ”huvudsakligt innehåll” tydligt och acceptabelt. Lärarförbundet utgår från att tillämpningsexemplen blir normgivande vid en kommande revidering av kursplanerna.

Ämnesfokusering

I betänkandet kan man utläsa en tydlig fokusering på ämnet. På samma sätt som synen har ändrats om vad som är kunskap, kommer sannolikt även synen på ämnen och ämnesinnehåll att successivt förändras över tid. Förslaget kring betyg i natur- och samhällsorienterade ämnen är ett exempel där det enskilda ämnets vikt lyfts fram och där utredaren föreslår att blockbetyg inte ska få användas. Ett sådant förslag kan inverka menligt på den ökade måluppfyllelse som förslagen är lagda för att främja.

En snäv fokusering enbart på enskilda ämnen kan leda till att eleverna fråntas möjligheten att basera sitt lärande på bredare sammanhang och de egna referensramarna. Framför allt för de yngsta eleverna skulle en uppdelning av ”orienteringsämnen” i enskilda ämnen direkt kunna motverka sitt syfte. En uppdelning av till exempel SO-undervisningen i fyra ämnen kan resultera i att förmågan att reproducera fakta är det som premieras i de sammanhang där målen blir tydliga för eleven, till exempel vid prov och bedömning. Att utgå ifrån helhetsperspektivet i de flesta ämnen är för många elever en förutsättning för att de ska uppleva undervisningen relevant och tillägna sig kunskaper värda att ta med sig.

Nationell likvärdighet

I betänkandet föreslås nationellt fastställda avstämningstillfällen i slutet av årskurserna 3 och 6. Förslaget bör ses i relation till betygsutredningen där fler och tidigare betyg, sannolikt från årskurs sex, är målet. Utredaren föreslår även, i linje med det uppdrag Skolverket fick under pågående utredning, att nationella prov ska användas från årskurs 3 i svenska och matematik. Att utredaren föreslår att de nationella proven ska vara obligatoriska är Lärarförbundet skeptiskt till. Förbundet anser att dessa förslag kräver en djupare diskussion, där utgångspunkten tas i synen på kunskap satt i relation till den stora spännvidd i mognadsgrad, som kan finnas mellan olika elever i en årskull. Lärarförbundet ser en fara i att elevernas kunskapsutveckling kan komma att avgränsas till det som enkelt går att mäta.

Vikten av en likvärdig bedömning ligger till grund för förslagen i betänkandet. Lärarförbundet delar uppfattningen att det är allvarligt när det brister i likvärdighet och uppföljning. Därför är Lärarförbundet positivt inställt till förslagen kring tidigare avstämningstillfällen och ett stärkt uppföljningssystem. Vi anser att de nationella proven kan fungera som instrument för ökad likvärdighet och att de tillsammans med tidigare avstämningstillfällen kan verka som underlag för skolans resurstilldelning.

I utredningen föreslås att betygssättningen kopplas mer till de nationella proven, vilka enligt förslaget kommer öka i frekvens och antal. I detta ligger en fara att proven i högre utsträckning kommer att styra elevens lärande. Lärarförbundet anser att ett berättigat krav på nationell likvärdighet inte får leda till att undervisningen blir likriktad.

LÄRARFÖRBUNDET

Eva-Lis Preisz
Förbundsordförande

Nina Lööv
Ombudsman